

Haaruitval

Haaruitval kan onderscheiden worden in verschillende vormen. Bij haaruitval ten gevolge van een geneesmiddel is er meestal sprake van een diffuse haaruitval ofwel alopecia diffusa.

Alopecia diffusa.

Haren worden geproduceerd in haarfollikels, die een aantal steeds terugkerende cycli doorlopen. De fasen van de haargroeicyclus zijn bekend als de anagene (groei), katagene (overgang) en telogene (rust) fase, waarna de haar uitvalt. Het grootste gedeelte van het hoofdhaar (zo'n 90%) verkeert in de anagene fase, die 4 tot 8 jaar kan duren.

Een groot aantal geneesmiddelen kan interfereren met de haargroeicyclus.

Daaraan kunnen twee verschillende mechanismen ten grondslag liggen:

- 1) het geneesmiddel remt de snel delende haar matrixcellen: anageen effluvium
- 2) het geneesmiddel brengt de follikels versneld in de rustfase: telogeen effluvium.

Bij anageen effluvium treedt haarverlies op binnen enkele dagen tot weken na aanvang van geneesmiddelgebruik, terwijl bij telogeen effluvium haarverlies na 2 tot 4 maanden evident wordt.

Anageen effluvium is een bekende bijwerking van cytostatica die een acute schade aan de haar matrixcellen aanbrengen. Daarbij kan, afhankelijk van de dosis, totale haaruitval optreden. Telogeen effluvium kan het gevolg zijn van een groot aantal verschillende geneesmiddelen. Er is sprake van een diffuse haaruitval die minder dan 50% van het haar betreft, zodat meestal geen zichtbare kaalheid optreedt.

Geneesmiddel geïnduceerd haarverlies is veelal reversibel: na staken van de therapie mag binnen 2 tot 3 maanden verbetering worden verwacht. De prevalentie en ernst van de alopecia hangt af van zowel het gebruikte geneesmiddel als van de individuele predispositie.

Het is moeilijk om een directe relatie te leggen tussen haaruitval en het gebruikte geneesmiddel. Haaruitval kan namelijk een groot aantal niet-medicamenteuze oorzaken hebben; zie voor een volledig overzicht het Diagnostisch Kompas. Een sterke aanwijzing voor een mogelijk causaal verband met het gebruikte geneesmiddel wordt gevormd door het verdwijnen van de klachten na staken (en het wederom optreden bij hernieuwd gebruik).

Literatuur

1. Van den Bemt PMLA, Brodie-Meijer CCE, Krijnen RMA, Nieboer C. Haaruitval door gebruik van geneesmiddelen. Ned Tijdschr Geneeskd 1999;43:990-4.
2. Tosi A, Misciali C, Piraccini BM, Peluso AM, Bardazzi F. Drug-induced hair loss and hair growth. Incidence, management and avoidance. Drug Saf 1994;10(4):310-7.
3. Nieboer C, Peereboom-Wynia JDR, Stolz E. Haar en haargroeistoornissen. Excerpta Medica 1987. ISBN: 9021997827.